

ความรู้ด้านการปฏิบัติการพยาบาลวิชาแนวคิดพื้นฐานและหลักการพยาบาล ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี

วิรดา อรรถเมธากุล *

ศุภรัตน์ แจ่มแจ้ง *

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบผลการประเมินความรู้ด้านปฏิบัติการพยาบาลตามทักษะที่จำเป็น หลังการเรียนวิชาแนวคิดพื้นฐานและหลักการพยาบาล ของนักศึกษาพยาบาลหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต (ต่อเนือง) และผลการเปรียบเทียบความรู้ด้านปฏิบัติการพยาบาลตามทักษะการพยาบาลที่จำเป็น คือ 1. การฉีดยา 2. การทำแผล 3. การใส่สายและให้อาหารทางสายยาง 4. การให้ออกซิเจน 5. การสวนปัสสาวะ 6. การบันทึกทางการพยาบาล และ 7. การใช้กระบวนการพยาบาล กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาพยาบาล หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต (ต่อเนือง) จำนวน 107 คน เป็นเพศหญิง 102 คน (ร้อยละ 95.33) และเพศชาย 5 คน (ร้อยละ 4.67) อายุเฉลี่ย 32.58 ปี อายุสูงสุด 48 ปี อายุต่ำสุด 24 ปี ระยะเวลาของประสบการณ์การทำงานอยู่ในช่วง 5-10 ปี มากที่สุด 63 คน (ร้อยละ 57.27) ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับการพยาบาล 78 คน (ร้อยละ 72.89) เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบทดสอบ อัตนัยประยุกต์วัดความรู้การปฏิบัติการพยาบาล ซึ่งมีค่าอำนาจจำแนก ระหว่าง 0.20-0.36 และค่าความยากง่าย ระหว่าง 0.24-0.69 ผลการวิจัยพบว่า 1. นักศึกษาพยาบาล หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต (ต่อเนือง) มีผลประเมินความรู้ด้านการปฏิบัติการพยาบาลโดยภาพรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 7.41$, S.D. = .74) เมื่อจำแนกความรู้ตามทักษะการพยาบาลพบว่า อยู่ในระดับดีมาก คือ การบันทึกทางการพยาบาล ($\bar{X} = 9.13$, S.D. = 1.06) และการทำแผล ($\bar{X} = 8.37$, S.D. = 1.15) และอยู่ในระดับดีคือ การให้ออกซิเจน การสวนปัสสาวะ และการใช้กระบวนการพยาบาล และอยู่ในระดับปานกลางคือการฉีดยา และการใส่และให้อาหารทางสายยาง 2. นักศึกษาแต่ละกลุ่มมีคะแนนเฉลี่ยความรู้ทุกทักษะการพยาบาลไม่แตกต่างกัน ($p > .05$) ยกเว้นทักษะการพยาบาลการสวนปัสสาวะที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3. นักศึกษาที่มีอายุ ลักษณะงานที่เกี่ยวข้องของหน่วยงานต้นสังกัด และระยะเวลาของประสบการณ์การทำงานต่างกัน คะแนนเฉลี่ยความรู้ด้านการปฏิบัติการพยาบาลทุกทักษะการพยาบาลของนักศึกษาไม่แตกต่างกัน ($p > .05$)

จากการศึกษาครั้งนี้ได้นำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ในด้านการจัดการเรียนการสอนในภาคปฏิบัติ โดยการจัดการแหล่งฝึก การแบ่งกลุ่มในการฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษาตามคุณสมบัติต่างๆ การออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้ นักศึกษาสามารถเรียนรู้ทักษะการปฏิบัติการพยาบาลตามสภาพจริง เกิดความรู้และความเข้าใจในการปฏิบัติการพยาบาลให้มากที่สุดต่อไป

คำสำคัญ : ความรู้ด้านการปฏิบัติการพยาบาล, นักศึกษาพยาบาล

Knowledge Related to Nursing Practice of Students Enrolling the Basic Concepts and Principles of Nursing Subject in the Bachelor Degree of Nursing Program, Boromarajonani College of Nursing, Ratchaburi

.....

*Wirada Atthamaethakul **

*Suparat Jamjang **

Abstract

This study investigated the learning outcomes of students (continuing education program) enrolling in the “Basic Concepts and Principles of Nursing” subject at Borommarajonani College of Nursing, Ratchaburi. The study also compared skills performance of students practicing in different clinical placements. The attributes and the length of previous nursing experiences before undertaking the continuing nursing program were tested to assess if they affected the knowledge gained after completing the subject. The knowledge relevant to nursing procedures in this study included: injecting drugs, dressing wounds, inserting NG tubes and feeding, providing oxygen, urinary bladder catheterization, documenting nursing care, and employing nursing processes. Of the 107 continuing education nursing students, 102 of them (95.33%) were female and 5 (4.67%) were male. Their ages ranged between 24 to 48 years ($\bar{X} = 32.58$). Most of them had 5 to 10 years general work experience, 57.27%, and in nursing 72.89%. A modified essay question (power of discrimination = 0.20 to 0.36 and easiness–difficulty values= 0.24 to 0.69) was used as a tool to assess the subjects knowledge of nursing practice. It was found that: 1/All students in the study had overall knowledge of nursing practice after completing this subject rated as “fair” ($\bar{X} = 7.41$, S.D. = .74). When sorting out each skill mentioned, it appeared that the knowledge of documenting nursing care by the students was rated as “excellent” ($\bar{X} = 9.13$, S.D. = 1.06). Of wound dressing it was rated as “good” ($\bar{X} = 8.37$, S.D. = 1.15), and of the resting procedures were rated as “fair”. 2/ There were no significant differences in the nursing knowledge of students practicing in different clinical placements ($p > 0.05$). However, apart from knowledge related to urinary bladder catheterization there were significant differences in the knowledge of students practicing ($p < 0.05$). Regarding age, previous characteristics and length of working experience, no significant differences in knowledge were found among students ($p > 0.05$). These findings can be used as baseline data to enhance the nursing knowledge for students, to prepare them to perform more effectively in their clinical practice, and also to design learning activities to increase the quality of teaching and learning strategies for the “Basic Concepts and Principles of Nursing” subject.

Keyword : Knowledge of Nursing procedure , Nursing student

ความสำคัญของปัญหา

สภาการพยาบาล ได้กำหนดคุณลักษณะของบัณฑิตพยาบาลทางด้านความรู้และทักษะทางการปฏิบัติการพยาบาล และการผดุงครรภ์ระดับวิชาชีพตามทักษะการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อการรักษา 23 ทักษะ ในการจัดการเรียนการสอนวิชาแนวคิดพื้นฐานและหลักการพยาบาลของหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต (ต่อเนื่อง) จำนวน 2 หน่วยกิต เป็นภาคทฤษฎี 1 หน่วยกิต ภาคปฏิบัติ 1 หน่วยกิต มีการประเมินความรู้ด้านการปฏิบัติการพยาบาลในทักษะการพยาบาลที่สำคัญและจำเป็นจำนวน 7 ทักษะ หลังสิ้นสุดการเรียนการสอน คือ การฉีดยา การทำแผล การใส่และให้อาหารทางสายยาง การให้ออกซิเจน การดูดเสมหะ การสวนปัสสาวะ และการบันทึกทางการพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนีราชบุรี มีการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้นักศึกษามีความรู้และสามารถปฏิบัติการพยาบาลตามสถานการณ์จริงได้ โดยจัดให้นักศึกษาฝึกปฏิบัติการพยาบาลตามทักษะการปฏิบัติการพยาบาลที่กำหนดตามวัตถุประสงค์วิชา และสอดคล้องกับทักษะการพยาบาลที่สภาการพยาบาลกำหนด โดยอาจารย์และครูพี่เลี้ยงประจำแหล่งฝึกจะเป็นผู้สอนในทุกทักษะการพยาบาล กำหนดให้นักศึกษาเก็บประสบการณ์ตามทักษะการพยาบาลที่จำเป็น นักศึกษาจะฝึกประสบการณ์โดยการปฏิบัติการพยาบาลดูแลผู้ป่วยที่ได้รับมอบหมาย ผู้วิจัยซึ่งรับผิดชอบในการจัดการเรียนการสอนวิชาแนวคิดพื้นฐานและหลักการพยาบาล ต้องการทราบถึงผลสัมฤทธิ์ความรู้ด้านการปฏิบัติการพยาบาล จึงรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับนักศึกษา และผลการประเมินความรู้ด้านการปฏิบัติการพยาบาลตามสภาพการณ์จริงของนักศึกษา เพื่ออธิบายผลลัพธ์ของการดำเนินการจัดการเรียนการสอน และข้อจำกัดของอายุผู้เรียน ลักษณะงานที่เกี่ยวข้องของหน่วยงานที่สังกัด ระยะเวลาของประสบการณ์การปฏิบัติงาน และแหล่งฝึกประสบการณ์ของนักศึกษา เพื่อให้เกิดแนวทางในการจัดการเรียนการสอนที่ชัดเจนมากขึ้น สามารถตอบ

คำถามและสอดคล้องต่อข้อจำกัดดังกล่าว

วัตถุประสงค์

1. เพื่อทราบผลการประเมินผู้เรียนด้านความรู้การปฏิบัติการพยาบาลตามทักษะที่จำเป็นหลังการเรียนวิชา แนวคิดพื้นฐานและหลักการพยาบาล ของนักศึกษาพยาบาลหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต (ต่อเนื่อง)
2. เปรียบเทียบความรู้ด้านปฏิบัติการพยาบาลตามทักษะที่จำเป็นหลังการเรียนวิชาแนวคิดพื้นฐานและหลักการพยาบาล ของนักศึกษาพยาบาลหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต (ต่อเนื่อง) ในแต่ละสถานที่ฝึกปฏิบัติงาน กลุ่มอายุ ลักษณะงานที่เกี่ยวข้องของหน่วยงานที่สังกัด และระยะเวลาของประสบการณ์การปฏิบัติงาน

สมมติฐาน

1. นักศึกษาพยาบาลหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต (ต่อเนื่อง) มีความรู้ด้านปฏิบัติการพยาบาลตามทักษะที่จำเป็นหลังการเรียนวิชา แนวคิดพื้นฐานและหลักการพยาบาล ในระดับดี
2. นักศึกษาพยาบาลหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต (ต่อเนื่อง) ที่มีสถานที่ฝึกปฏิบัติงานอายุ ลักษณะงานที่เกี่ยวข้องของหน่วยงานที่สังกัด และระยะเวลาของประสบการณ์การปฏิบัติงานแตกต่างกัน มีความรู้ด้านปฏิบัติการพยาบาลตามทักษะที่จำเป็นหลังการเรียนวิชา แนวคิดพื้นฐานและหลักการพยาบาล ไม่แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้เป็นนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต (ต่อเนื่อง) ชั้นปีที่ 1 ของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนีราชบุรี จำนวน 110 คน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต (ต่อเนื่อง) ชั้นปีที่ 1 ของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนีราชบุรี ที่ผ่านการเรียนวิชาแนวคิดพื้นฐานและหลักการพยาบาลทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติในภาคการศึกษาที่ 1 ชั้นปีที่ 1 ระยะเวลา

16 สัปดาห์ จำนวน 107 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบบันทึกลักษณะส่วนบุคคล แบบทดสอบความรู้ด้านการปฏิบัติการพยาบาลที่ผู้วิจัยและผู้จัดการวิชาแนวคิดพื้นฐานและหลักการพยาบาลสร้างขึ้น เป็นข้อสอบอัตนัยประยุกต์ จำนวน 7 ข้อ วัดความรู้ด้านการปฏิบัติการพยาบาลทุกระดับ การวัดตั้งแต่ความจำ ความเข้าใจและการประยุกต์ใช้ทางการพยาบาล คือ การทำแผล การฉีดยา การให้ออกซิเจน การสวนปัสสาวะ การใส่สาย และให้อาหารทางสายยาง การวางแผนการพยาบาล และการเขียนบันทึกทางการพยาบาล แต่ละข้อมีคะแนนเต็มเท่ากับ 10 คะแนน ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยการวิพากษ์ข้อสอบตามคู่มือการทำงานเรื่องการวิพากษ์ข้อสอบของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนีราชบุรี โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องจากผู้เชี่ยวชาญ 3 คน มีค่าระหว่าง 0.67–1.00 และหาค่าอำนาจจำแนกค่าความยากง่ายของข้อสอบวัดความรู้การปฏิบัติการพยาบาลตามคู่มือการวิเคราะห์ข้อสอบ ของ

วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนีราชบุรี คุณภาพของเครื่องมืออยู่ในระดับดีทั้งหมดทั้ง 7 ทักษะการพยาบาล โดยมีค่าความยากง่ายในระดับที่เหมาะสมเท่ากับ .20–.80 และสามารถจำแนกนักศึกษากลุ่มเก่งและอ่อนได้ดี มีค่าอำนาจจำแนกตั้ง .20 ขึ้นไป ได้ผลดังตาราง 1 แต่ละทักษะการพยาบาลมีคะแนนเต็มเท่ากับ 10 เกณฑ์ที่ใช้ในการจำแนกระดับความรู้ด้านการปฏิบัติการพยาบาลแต่ละทักษะการพยาบาลมีดังนี้ คะแนนระหว่าง 5.00–6.50 เป็นระดับพอใช้ คะแนนระหว่าง 6.51–8.00 เป็นระดับดี และคะแนนระหว่าง 8.01–10.00 เป็นระดับดีมาก เก็บรวบรวมข้อมูลโดยให้นักศึกษาตอบแบบสอบถาม และทำแบบทดสอบความรู้แบบอัตนัยประยุกต์เมื่อสิ้นสุดการฝึกปฏิบัติการพยาบาล วิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบคะแนนความรู้การปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้สถิติ Paired t-test และ one way ANOVA

ตารางที่ 1 ความยากง่าย และอำนาจจำแนกของข้อสอบวัดความรู้ด้านการปฏิบัติการพยาบาล จำแนกตามทักษะการพยาบาล (N = 107 คน)

ข้อ	ความรู้ทางการพยาบาล	ความยากง่าย	อำนาจจำแนก
1	การฉีดยา	0.62	0.24
2	การเขียนบันทึกทางการพยาบาล	0.56	0.20
3	การให้ออกซิเจนและการดูดเสมหะ	0.29	0.26
4	การทำแผล	0.69	0.24
5	การสวนปัสสาวะ	0.50	0.28
6	การใส่สายและให้อาหารทางสายยาง	0.58	0.36
7	การวางแผนการพยาบาล	0.24	0.27

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่านักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต (ต่อเนื่อง) จำนวนทั้งหมด 107 คน เป็นเพศหญิง 102 คน (ร้อยละ 95.33) และเพศชาย 5 คน (ร้อยละ 4.67) มีประสบการณ์การทำงานมากที่สุดอยู่

ในช่วง 5–10 ปี จำนวน 63 คน (ร้อยละ 57.27) สถานที่ปฏิบัติงานส่วนใหญ่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาล จำนวน 90 คน (ร้อยละ 84.11) อยู่ในกลุ่มอายุ 25–30 ปี มากที่สุด จำนวน 57 คน (ร้อยละ 53.27) เมื่อนักศึกษาได้เรียนวิชา แนวคิดพื้นฐานและหลักการพยาบาล

ในภาคทฤษฎี จำนวน 1 หน่วยกิต (16 ชั่วโมง) เสร็จสิ้นแล้วจะเรียนต่อในภาคปฏิบัติ จำนวน 1 หน่วยกิต (70 ชั่วโมง) โดยฝึกปฏิบัติการพยาบาลในแหล่งฝึกโรงพยาบาลราชบุรีตามหอผู้ป่วยต่างๆ จำนวน 14 หอผู้ป่วย แบ่งเป็น 7 กลุ่มใหญ่ โดยการฝึกปฏิบัติการพยาบาลคนละ 2 หอผู้ป่วยเพื่อให้ได้รับประสบการณ์ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์รายวิชา คือ อายุรกรรมหญิง 1 คู่กับ ศัลยกรรมชาย 1, ศัลยกรรมชาย 2 คู่กับ ศัลยกรรมทรวงอกและหลอดเลือด, อายุรกรรมชาย 1 คู่กับ ศัลยกรรมหญิงและเด็ก, อายุรกรรมชาย 2 คู่กับ นรีเวช, ศัลยกรรมชาย 1 คู่กับ เวชกรรมฟื้นฟู, ศัลยกรรมกระดูกและข้อชาย 1 คู่กับ ศัลยกรรมระบบประสาท 2, และ ศัลยกรรมระบบปัสสาวะคู่กับ ศัลยกรรมกระดูกและข้อชาย 2 เพื่อให้นักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติการพยาบาลตามทักษะการปฏิบัติการพยาบาลที่ครบถ้วนและหลากหลายตามที่หลักสูตรกำหนด มอบหมายงานที่ต้องปฏิบัติ ตามขั้นตอน

การเรียนภาคปฏิบัติ วิชาแนวคิดพื้นฐานและหลักการพยาบาล ซึ่งแจ่งก่อนฝึกภาคปฏิบัติ แจกเอกสารคู่มือการเรียน เนื่องจากนักศึกษามาจากจังหวัดต่างๆ ในหลายพื้นที่ จึงจัดให้มีการปฐมนิเทศเรื่องระบบบริการสุขภาพของโรงพยาบาลราชบุรี โดยประสานงานกับหัวหน้าฝ่ายการพยาบาล เพื่อให้ นักศึกษาทราบถึงระบบบริการสุขภาพของโรงพยาบาลราชบุรี ข้อควรปฏิบัติของหน่วยงานต่างๆ ในโรงพยาบาล เพื่อนำมาเป็นข้อมูลใช้ในการฝึกปฏิบัติการพยาบาล การดำเนินการจัดการเรียนการสอนทุกขั้นตอนสอดคล้องระบบคุณภาพของการจัดการเรียนการสอนของวิทยาลัยเมื่อสิ้นสุดกระบวนการเรียนการสอนทั้งในภาคทฤษฎีและปฏิบัติจึงให้นักศึกษาเข้ารับการทดสอบวัดความรู้ด้านการปฏิบัติการพยาบาลที่จำเป็นทั้ง 7 ทักษะการพยาบาล

ตารางที่ 2 คะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความรู้ด้านปฏิบัติการพยาบาลหลังการเรียนวิชาแนวคิดพื้นฐานและหลักการพยาบาลโดยภาพรวมของนักศึกษาพยาบาลจำแนกตามกลุ่มฝึกปฏิบัติงาน

กลุ่มที่	จำนวน (คน)	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1	16	7.67	.69	ดี
2	15	7.22	.82	ดี
3	14	7.79	.81	ดี
4	14	7.68	.48	ดี
5	16	6.87	.72	ดี
6	16	7.43	.57	ดี
7	16	7.32	.72	ดี
รวม	107	7.42	.74	ดี

ตารางที่ 3 ความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความรู้ด้านการปฏิบัติพยาบาล ของนักศึกษาพยาบาลทั้ง 7 กลุ่มจำแนกตามทักษะการพยาบาล

ความรู้ทางการพยาบาล	F	p-value
การฉีดยา	1.061	.391
การเขียนบันทึกทางการพยาบาล	1.938	.082
การให้ออกซิเจนและการดูดเสมหะ	2.026	.069
การทำแผล	.315	.928
การสวนปัสสาวะ	2.384	.034*
การใส่สายและให้อาหารทางสายยาง	2.117	.058
การวางแผนการพยาบาล	2.018	.070

ผลของความรู้ด้านการปฏิบัติพยาบาลตามทักษะที่จำเป็นโดยภาพรวมทั้ง 7 ทักษะการพยาบาลหลังการเรียนวิชาแนวคิดพื้นฐานและหลักการพยาบาล ของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต (ต่อเนื่อง) อยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 7.41$, S.D. = .74) คะแนนเฉลี่ยของแต่ละกลุ่มอยู่ระหว่าง 6.87-7.79 จัดว่าผ่านเกณฑ์ทุกกลุ่ม พิจารณารายกลุ่ม พบว่าทุกกลุ่มจัดอยู่ในระดับดี ดังตาราง 2 ผลการเปรียบเทียบความรู้ด้านปฏิบัติการพยาบาลเมื่อจำแนกตามทักษะที่จำเป็น โดยเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยตามกลุ่มที่ฝึกปฏิบัติงาน พบว่าความรู้ด้านการปฏิบัติการพยาบาลตามทักษะที่จำเป็นทั้งหมด 6 ทักษะของนักศึกษาทั้ง 7 กลุ่ม ไม่แตกต่างกัน $p > .05$ ดังตาราง 3 คือ การใส่และให้อาหารทางสายยาง การวางแผนการพยาบาล การฉีดยา การเขียนบันทึกทางการพยาบาล การให้ออกซิเจน และ

การทำแผล ยกเว้นคะแนนเฉลี่ยของความรู้ด้านการปฏิบัติพยาบาลการสวนปัสสาวะ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อศึกษาในรายละเอียดพบว่ากลุ่มที่ผ่านการฝึกปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วยศัลยกรรมทรวงอกและหลอดเลือดกับศัลยกรรมชาย มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 8.16 (เมื่อลองทดสอบทางสถิติแบบตัดกลุ่มนี้ออกไปพบว่า $p\text{-value} = .389$ ซึ่งทำให้กลุ่มที่เหลือทั้ง 6 กลุ่มคะแนนเฉลี่ยความรู้ด้านการปฏิบัติการพยาบาลสวนปัสสาวะไม่แตกต่างกัน ($p > .05$) และ พบว่านักศึกษาที่มีอายุ ลักษณะงานที่เกี่ยวข้องของหน่วยงาน และระยะเวลาของประสบการณ์การทำงานต่างกันมีความรู้ด้านการปฏิบัติการพยาบาลแต่ละทักษะการพยาบาลไม่แตกต่างกัน ($p > .05$) ดังตารางที่ 4, 5 และ 6

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบคะแนนความรู้ทักษะการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลจำแนกตามกลุ่มอายุของนักศึกษา

ทักษะการพยาบาล	น้อยกว่า 30 ปี (n=57)		31-40 ปี. (n=25)		มากกว่า 40 ปี (n=25)		F	p-value
	\bar{X}	S.D	\bar{X}	S.D	\bar{X}	S.D		
การสวนปัสสาวะ	7.36	1.23	7.30	1.18	7.32	1.41	.022	.978
การใส่สายและให้อาหารทางสายยาง	6.36	2.31	6.36	1.96	6.20	2.08	.051	.950
การวางแผนการพยาบาล	7.32	1.39	7.10	1.83	6.53	1.79	2.131	.124
การฉีดยา	6.65	1.67	6.56	1.96	6.42	1.86	.144	.866
การบันทึกทางการพยาบาล	9.05	1.20	9.08	.99	9.36	.75	.758	.471
การให้ออกซิเจน	7.17	1.42	6.78	1.35	7.22	.85	.943	.393
การทำแผล	8.39	1.21	1.21	1.14	8.40	1.08	.036	.965

ตารางที่ 5 เปรียบเทียบคะแนนความรู้ทักษะการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลจำแนกตามลักษณะงานที่เกี่ยวข้องของหน่วยงานที่สังกัด

ทักษะการพยาบาล	การพยาบาล (n=78)		การส่งเสริมสุขภาพ (n=29)		t	p-value
	\bar{X}	S.D	\bar{X}	S.D		
การสวนปัสสาวะ	7.44	1.31	7.05	1.05	1.443	.115
การใส่สายและให้อาหารทางสายยาง	6.57	2.08	5.66	2.26	1.975	.063
การวางแผนการพยาบาล	7.28	1.51	6.55	1.79	2.115	.057
การฉีดยา	6.50	1.70	6.78	1.96	-.714	.507
การบันทึกทางการพยาบาล	9.10	1.14	9.20	.77	-.449	.593
การให้ออกซิเจน	7.12	1.35	7.00	1.13	.431	.642
การทำแผล	8.27	1.19	8.66	1.01		.100

ตารางที่ 6 เปรียบเทียบคะแนนความรู้ทักษะการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลจำแนกตามระยะเวลาของประสบการณ์การปฏิบัติงาน

	น้อยกว่า 5 ปี (n=14)		5-10 ปี (n=63)		มากกว่า 10 ปี (n=30)		F	p-value
	\bar{X}	S.D	\bar{X}	S.D	\bar{X}	S.D		
การสวนปัสสาวะ	7.50	1.00	7.29	1.31	7.37	1.26	.177	.838
การใส่สายและให้อาหารทางสายยาง	6.75	1.97	6.40	2.22	5.97	5.97	.715	.492
การวางแผนการพยาบาล	7.78	1.62	7.15	1.49	6.62	1.77	2.723	.070
การฉีดยา	7.21	1.48	6.60	1.68	6.22	2.03	1.548	.218
การบันทึกทางการพยาบาล	9.29	.83	9.05	1.22	9.30	.75	.892	.413
การให้ออกซิเจน	7.79	1.31	6.91	1.31	7.13	1.17	2.718	.071
การทำแผล	8.29	8.29	8.38	1.70	8.40	1.03	.049	.952

สรุปและอภิปรายผล

ความรู้ด้านการปฏิบัติการพยาบาลตามทักษะที่จำเป็นหลังการเรียนวิชาแนวคิดพื้นฐานและหลักการพยาบาล ของนักศึกษาหลักสูตร พยาบาลศาสตรบัณฑิต (ต่อเนือง) ภาพรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 7.41$, S.D. = .74) คะแนนเฉลี่ยแต่ละกลุ่มอยู่ระหว่าง 6.87-7.79 จัดว่าผ่านเกณฑ์ทุกกลุ่มและอยู่ในระดับดี ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อแรก ในกระบวนการจัดการเรียนการสอนมีการออกแบบและวางแผนการเรียนการสอนให้นักศึกษาได้เก็บประสบการณ์การพยาบาลขั้นต่ำที่กำหนดไว้ในคู่มือการเรียนกับอาจารย์ผู้สอน หรือพยาบาลวิชาชีพในแหล่งฝึก และสอบปฏิบัติทักษะการพยาบาล 1 ทักษะ โดยเน้นทักษะการพยาบาลที่สำคัญและจำเป็นสำหรับวิชาชีพการพยาบาลตามที่สภาการพยาบาลกำหนด นักศึกษาจะต้องปฏิบัติให้ครอบคลุมตามขั้นตอนการวางแผนการพยาบาลการปฏิบัติการพยาบาล รวมทั้งขั้นตอนการประเมินผลการปฏิบัติการพยาบาล มีแบบประเมินผลการปฏิบัติการพยาบาล แต่ละทักษะการพยาบาลแบบคะแนนรูปคัสใช้เป็น

เครื่องมือการประเมินผล ซึ่งเป็นไปในแนวทางเดียวกับการศึกษาที่ผ่านมาพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาคปฏิบัติหลังการเรียนของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 อยู่ในระดับดี¹ แต่มีผู้ศึกษาผลสัมฤทธิ์การศึกษาวิชาปฏิบัติการพยาบาลพื้นฐานในด้านความรู้ ทักษะและเจตคติในการปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลศาสตรชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยพยาบาลกองทัพอากาศเป็นนักเรียนพยาบาลศาสตรชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยพยาบาลกองทัพอากาศจำนวน 39 คน พบว่านักเรียนพยาบาลศาสตรชั้นปีที่ 2 ส่วนใหญ่มีความรู้อยู่ในระดับปานกลาง²

ผลการศึกษตามสมมติฐานข้อที่ 2 ที่พบว่าคะแนนเฉลี่ยความรู้ด้านการปฏิบัติการพยาบาลทั้ง 7 ทักษะการพยาบาลของนักศึกษาโดยรวมแต่ละกลุ่ม เมื่อจำแนกตามแหล่งฝึกไม่แตกต่างกัน 6 ทักษะการพยาบาล คือ การใส่และให้อาหารทางสายยาง การวางแผนการพยาบาล การฉีดยา การเขียนบันทึกทางการพยาบาล การให้ออกซิเจน และการทำแผล ยกเว้นคะแนนเฉลี่ยของความรู้ด้านการปฏิบัติการพยาบาลการสวนปัสสาวะมีความแตกต่างกัน โดย

กลุ่มที่ผ่านการฝึกปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วยศัลยกรรม
ทรวงอกและหลอดเลือดกับศัลยกรรมชาย มีคะแนน
เฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 8.16 (เมื่อลองทดสอบทางสถิติ
แบบตัดกลุ่มนี้ออกไป พบว่า $p\text{-value} = .389$ ซึ่ง
ทำให้กลุ่มที่เหลือทั้ง 6 กลุ่มคะแนนเฉลี่ยความรู้ด้าน
การปฏิบัติการพยาบาลสวนปัสสาวะไม่แตกต่างกัน)
จากการตรวจสอบข้อมูลบันทึกการเก็บประสบการณ์
ของนักศึกษากลุ่มฝึกปฏิบัติการพยาบาลที่หอผู้ป่วย
ศัลยกรรมทรวงอกและหลอดเลือดกับศัลยกรรมชาย
พบว่านักศึกษาได้รับประสบการณ์การปฏิบัติการ
พยาบาลสวนปัสสาวะมากกว่ากลุ่มอื่น ทำให้นักศึกษา
สามารถทบทวนความรู้ทางการพยาบาลจาก
ประสบการณ์ตรงที่ได้รับในแหล่งฝึกในขณะที่ฝึก
ปฏิบัติงาน และมีปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทาง
การเรียนภาคปฏิบัติมีหลายปัจจัยด้วยกัน เช่น
การแบ่งกลุ่มนักศึกษาสำหรับการจัดการเรียนการ
สอนในรายวิชานี้ใช้แบ่งกลุ่มตามเลขที่ แต่ละกลุ่มจะ
มีคุณลักษณะส่วนบุคคล และปัจจัยที่มีผลต่อการ
เรียนที่แตกต่าง และหลากหลาย นอกจากนี้การได้รับ
ประสบการณ์ตรงและสถานการณ์ในการฝึกภาค
ปฏิบัติบนหอผู้ป่วยอาจมีผลทำให้การได้รับความรู้
แต่ละทักษะการพยาบาลแตกต่างกันได้ เป็นไปใน
ทางเดียวกันกับการศึกษาวิจัยที่ศึกษาเรื่องการ
ประเมินผลสัมฤทธิ์การศึกษาศาสตร์ปฏิบัติการพยาบาล
สาธารณสุขของนักศึกษาพยาบาล มหาวิทยาลัย
สงขลานครินทร์³ พบว่าคะแนนด้านความรู้ทางการ
พยาบาลของนักศึกษาแต่ละกลุ่มแตกต่างกันอย่าง
มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 แต่มีบางการ
ศึกษาที่พบว่าไม่แตกต่างกัน² พบว่าความรู้ และ
ทักษะในการปฏิบัติของนักเรียนพยาบาลศาสตร์
ชั้นปีที่ 2 ตามกลุ่มหมุนเวียนฝึกปฏิบัติการพยาบาล
พื้นฐานตามหอผู้ป่วยต่างๆ ไม่แตกต่างกัน ซึ่ง
เป็นการศึกษาในกลุ่มนักศึกษาพยาบาลหลักสูตร
พยาบาลศาสตร์ที่มีคุณลักษณะส่วนบุคคล และ
ปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้จะคล้ายคลึงกัน ทำให้ไม่มี
ผลต่อความแตกต่างของคะแนนความรู้การปฏิบัติ
การพยาบาล ยังมีการศึกษาที่พบว่าสิ่งที่ส่งผลต่อ
ความสำเร็จต่อการเรียนคือบรรยากาศการเรียน

และการสนับสนุนของทรัพยากรการเรียนรู้ซึ่ง
หมายถึงในแหล่งฝึก⁴ แต่ละแหล่งฝึกจะมีทั้งปัจจัย
เอื้อ และปัจจัยที่เป็นอุปสรรคซึ่งจำเป็นต้องศึกษา
ข้อมูลเพิ่มเติมโดยใช้ข้อมูลจากผลการประเมิน
แหล่งฝึกต่อไป ดังนั้นในการจัดการเรียนการสอน
ด้านการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อให้บรรลุตาม
วัตถุประสงค์ของรายวิชาจำเป็นต้องคำนึงถึงปัจจัย
นำเข้าตั้งแต่คุณลักษณะของผู้เรียนที่สามารถ
เอื้อหรือมีผลต่อการเรียนรู้ โดยจัดให้มีผู้เรียนทั้ง
เก่งและอ่อนในกลุ่มเดียวกัน แต่ละกลุ่มคล้ายคลึงกัน
ผลการสำรวจความพร้อมของแหล่งฝึกทั้งในด้าน
ลักษณะผู้ป่วย จำนวนผู้ป่วย ทักษะการพยาบาลที่
สามารถฝึกปฏิบัติการพยาบาล วัสดุ อุปกรณ์ทาง
การแพทย์ รวมทั้งบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้

ผลการเปรียบเทียบคะแนนความรู้ด้านการ
ปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษาที่มีอายุ ลักษณะ
งานที่เกี่ยวข้องของหน่วยงาน ระยะเวลาของ
ประสบการณ์การทำงานต่างกัน พบว่ามีความรู้ด้าน
การปฏิบัติการพยาบาลไม่แตกต่างกัน จากการศึกษา
หลายๆ การศึกษามีผลการศึกษาไปแนวทาง
เดียวกัน ที่พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล และผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียนไม่มีความสัมพันธ์กัน อายุ และ
ประสบการณ์การทำงาน ไม่มีผลต่อคุณภาพการ
ปฏิบัติงานพยาบาล ระยะเวลาในการปฏิบัติงานไม่มี
ความสัมพันธ์กับความสามารถในการปฏิบัติงานของ
พยาบาลวิชาชีพ^{5,6,7} การจัดการเรียนการสอนด้าน
การพยาบาล โดยเฉพาะในหลักสูตรพยาบาลศาสตร
บัณฑิต (ต่อเนือง) ซึ่งผู้เรียนเป็นพยาบาลที่มี
ประสบการณ์การทำงานที่หลากหลายและแตกต่างกัน
บางคนไม่ได้ปฏิบัติงานในฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการ
ปฏิบัติการพยาบาลเป็นระยะเวลานาน (มากกว่า
10 ปี) ระยะเวลาการทำงานแตกต่างกัน เมื่อมาศึกษา
ต่อทำให้มีข้อจำกัดของการเรียนรู้ มีการศึกษาที่
พบว่านักศึกษาพยาบาลในระดับต่ำกว่าปริญญาตรี
มีรูปแบบการเรียนแบบนำตนเองมากกว่า⁸ ดังนั้น
ในการจัดการเรียนการสอนเฉพาะกลุ่มหลักสูตร
พยาบาลศาสตรบัณฑิต (ต่อเนือง) จำเป็นต้อง
เอื้ออำนวย และเตรียมความพร้อมให้กับนักศึกษา

ตั้งแต่การทบทวนการปฏิบัติการพยาบาลพื้นฐานต่างๆ โดยเฉพาะทักษะที่สำคัญและจำเป็นตามที่สภาการพยาบาลกำหนดก่อนขึ้นปฏิบัติการพยาบาลในโรงพยาบาล การเปิดโอกาสให้เรียนรู้ด้วยตนเองจากการให้บริการฝึกปฏิบัติในห้องปฏิบัติการนอกเวลา และจากประมวลรายวิชาเนื้อหาสาระของวิชาแนวคิดพื้นฐานและหลักการพยาบาลไม่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการปฏิบัติการพยาบาลพื้นฐาน ผู้เรียนจำเป็นต้องทบทวนด้วยตนเองเพิ่มเติม ผู้จัดการวิชาจำเป็นต้องจัดกิจกรรมเสริมในเรื่องการให้ความรู้ด้านการปฏิบัติการพยาบาล และประสบการณ์การปฏิบัติการพยาบาลต่างๆ ในห้องปฏิบัติการพยาบาล การจัดการเรียนการสอนด้านการพยาบาลมีลักษณะเฉพาะ จำเป็นต้องเตรียมความพร้อมนักศึกษาทั้งในด้านความรู้ การปฏิบัติการพยาบาลให้ถูกต้องและแม่นยำอย่างมากจนเกิดทักษะการปฏิบัติการพยาบาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปฏิบัติการพยาบาลที่มีผลกระทบต่อผู้ป่วย ทำให้เกิดอันตรายได้ ต้องแม่นยำและถูกต้องร้อยละ 100 รวมทั้งการเตรียมด้านจิตใจของนักศึกษา ก่อนที่ไปปฏิบัติการกับผู้ป่วยในโรงพยาบาล หรือสถานบริการสุขภาพต่างๆ รวมทั้งอาจารย์ผู้สอนภาคปฏิบัติต้องบริหารจัดการเวลาการสอนภาคปฏิบัติให้มีประสิทธิภาพ ในบางครั้งมีการฝึกฉุกเฉินและเร่งด่วน จำเป็นต้องให้พี่เลี้ยงในแหล่งฝึก หรือพยาบาลวิชาชีพช่วยสอนการปฏิบัติการพยาบาลแก่นักศึกษา ซึ่งมีการศึกษา⁹ ที่ศึกษาเรื่องความต้องการความรู้ของพยาบาลในการจัดประสบการณ์การฝึกภาคปฏิบัติแก่นักศึกษาพยาบาล พบว่าความต้องการความรู้ของพยาบาลในระดับสูงคือ ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านการพยาบาล ดังนั้นการประสานความร่วมมือกับแหล่งฝึกควรมีการชี้แจงการออกแบบการจัดการเรียนการสอน รวมทั้งทบทวนความรู้ด้านการพยาบาลเพื่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการฝึกภาคปฏิบัติของนักศึกษาพยาบาลโดยเฉพาะในหลักสูตรที่มีข้อจำกัด ควรมีการจัดปฐมนิเทศทั้งแก่นักศึกษา และพยาบาลในแหล่งฝึก เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับนักศึกษาทั้งใน

ด้านความรู้ความเข้าใจในการฝึกปฏิบัติการพยาบาล สิทธิของผู้ป่วย ฯลฯ เป็นการลดความเครียดให้กับนักศึกษา^{7,10,11} พร้อมทั้งการป้องกันปัญหาการปฏิบัติการพยาบาลที่ผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นได้

ข้อเสนอแนะการนำผลวิจัยไปใช้

1. ประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติที่มีข้อจำกัดของการเรียนรู้ ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยด้านผู้เรียน แหล่งฝึก สามารถบริหารจัดการได้ตามบริบทที่เกี่ยวข้อง โดยการลดข้อจำกัดนั้นให้มากที่สุดโดยการออกแบบการเรียนการสอนล่วงหน้า

2. การจัดกลุ่มการเรียนรู้ของนักศึกษาสามารถให้นักศึกษาเลือกได้อย่างอิสระ จัดกลุ่มตามผลการเรียน หรือจัดตารางการปฏิบัติงานได้ตามข้อจำกัด หรือตามความเหมาะสมได้ง่ายขึ้นถ้ามีการเตรียมความพร้อมด้านแหล่งฝึกแก่ผู้เรียนที่ดี

3. นำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการศึกษาวิจัยทางการศึกษาพยาบาล เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติสำหรับหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต และพยาบาลศาสตรบัณฑิต (ต่อเนื่อง)

เอกสารอ้างอิง

1. รวีวรรณ พงษ์เทพ. ปัจจัยด้านคุณลักษณะของนักศึกษาพยาบาลและสภาพแวดล้อมในคลินิกที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาคปฏิบัติของนักศึกษาพยาบาล (วิทยานิพนธ์). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่; 2539.
2. ธนพร แยมสุดา. ผลสัมฤทธิ์การศึกษาวิชาปฏิบัติการพยาบาลพื้นฐานในด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติในการปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลศาสตรชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยพยาบาลกองทัพเรือ. กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยพยาบาลกองทัพเรือ; 2543.
3. พรธณทิพย์ เพชรรัชตะชาติ. การประเมินผลสัมฤทธิ์การศึกษาภาคปฏิบัติการพยาบาล สาธารณสุขของนักศึกษาพยาบาลหลักสูตรวิทยาศาสตร์บัณฑิต (พยาบาลและผดุงครรภ์)

- คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์; 2532.
4. Maria E. Bailey, Dymna Tuohy. Student nurses' experiences of using a learning contract as a method of assessment. *Nurse Education Today* 2009; 29: 758–762.
 5. ภรณี ชาวกุล. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล กิจกรรมการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์พยาบาล และสภาพแวดล้อมของสถาบัน กับสมรรถนะเชิงวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข (วิทยานิพนธ์). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2542.
 6. วิภาดา พวงพนมรัตน์. การศึกษาแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการปฏิบัติงานพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลศิริราช. กรุงเทพมหานคร: โรงพยาบาลศิริราช; 2543.
 7. ศุภรัตน์ แจ่มแจ้ง. ผลการใช้กระบวนการกลุ่มในการปฐมพยาบาลต่อความวิตกกังวลก่อนการฝึกภาคปฏิบัติบนหอผู้ป่วยของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์บัณฑิต. ราชบุรี: วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี; 2548.
 8. Sandra Fleming, Gabrielle Mckee, Sylvia Huntley–Moore. Undergraduate nursing students' learning styles: A longitudinal study. *Nurse Education Today* 2011; 31: 444–449.
 9. พัชรี ศรีสังข์ และ วัฒนา ศรีพจนารถ. ความต้องการความรู้ของพยาบาลในการจัดประสบการณ์การฝึกภาคปฏิบัติการพยาบาลแก่นักศึกษาพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์และภาควิชาพยาบาลศาสตร์ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย. สงขลา: คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์; 2541.
 10. สมจิตต์ บุญเลิศ, วิรดา อรรถเมธากุล. ปัจจัยที่มีผลต่อการเตรียมความพร้อมในการฝึกปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี. *วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี* 2543; 13: 16–23.
 11. บำเพ็ญพงศ์เพชรดิถ. ผลของการนิเทศแบบใกล้ชิดต่อความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี. *วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี* 2545; 14: 9–19.